

Önértékelés
a Károli Gáspár Református Egyetem
Hittudományi Doktori Iskolájáról
2015-2019

1. LEÍRÓ ÉRTÉKELÉS

Történet

Az 1855-ben alapított Budapesti Református Teológiai Akadémián a II. világháborút követően történetek az első teológiai doktori cselekmények. A teológia szerteágazó tudományterületeinek megfelelően igen széles spektrumot ölel fel a disszertációk témája. A doktori felkészülés egyéni rendszerben zajlott, a számonkérés azonban rendkívül szigorú volt. Bár a jelölt a disszertáció nyilvános megvédése előtt annak tudományterületén igen alapos vizsgát tett a doktori szigorlat keretében, e rigorózum magában foglalta a többi öt teológiai tudományág ismeretének átfogó kikérdezését is. Így a teológiai doktorátus követelménye és szintje rendkívül magas volt. Az Intézmény nemzetközi elismertségét mutatta, hogy számos külföldi személyiség is díszdoktorátust kapott (pl. Otto Eissfeldt; Ethelbert Stauffer; Martin Niemöller; Karl Barth; Jürgen Moltmann teológusok; Alexij pátriarka; Philaret metropolita; Kyrill metropolita; Johannes Rau kancellár; Robert Runcie canterbury érsek).

1989-ben államilag is elismert egyetem lett az Akadémia, mely a rendszerváltást követően 1992-ben megalakította a később a MAB által is jóváhagyott hittudományi doktori iskolát és doktori tanácsot. 1993 óta a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karaként működő fakultás sokáig az egyetem egyetlen doktori iskolájaként működött és képviselte a KRE tudományosságát mind a képzés, mind a fokoztatás terén. A kiadott munkadoktori címeken kívül neves hazai és külföldi tudományos és közéleti személyiségeknek adott a Doktori Tanács doctor honoris causa címet. (pl. Benda Kálmán; Lőrincze Lajos; Ritoók Zsigmond; Gyökössi Endre; Schweitzer József; Borzsák István; Ulrich Luz; Dietrich Ritschl; John O'Neill; Albert de Pury; Gerhard Sauter; John M. Templeton; Jan Peter Balkenende)

A MAB rendszerébe való betagozással ugyan az országos elvárások egységes megítélhetősége alá került a doktori cselekmény, ezek az elvárások a PhD szinttel, illetve a fő és melléktárgy vizsgakövetelményeinek bevezetésével szűkítette azt a tudományi spektrumot, melyet a doktoranduszoktól megkövetelhet az Intézmény. Ugyanakkor a nemzetközi standardok bevezetésével a disszertációkkal szemben magasabbak lehettek az elvárások.

2002-ben a MAB által meghatározott szempontok szerint újjáalakult a doktori képzés és az egyetem két új doktori iskolájának megalakulása után a hittudományi doktori iskola részévé lett az egyetem doktori képzésének. Ennek értelmében

bevezettük a hároméves doktori képzést. Az újabb rendelkezések nyomán egységesült az egyetemen a doktori iskolák működési és minőségbiztosítási rendszere.

2006-ban újjáalakult a Kari Doktori Tanács a Pápai Református Teológiai Akadémia minősített oktatóinak bevonásával. A közös munka végcélja a közös doktori iskolává alakulás volt. 2008 elején el is indította a két Intézmény az akkreditációt, ám az év közben többször is megváltoztatott elvárásoknak végül már nem tudott eleget tenni. Így maradt a kezdeti felállás, a pápai oktatók külsős doktori iskolai tanácstagként, illetve oktatóként és témavezetőként részt vesznek a KRE Hittudományi Doktori Iskolájának doktori képzésében.

A 2009-es akkreditáció a HDI-t rendben találta és öt évre jóváhagyta működését.

2016-ban az új MAB elvárások szerint átalakult a doktori képzés és bevezetésre került a nyolc szemeszteres, két fázisos oktatás. A negyedik szemeszter végén a szigorlatot is magába foglaló komplex vizsga kredit nélküli tanegységként teljesítendő. Az első új évfolyam a 2016/2017-es tanévvel indult, így 2019 áprilisáig még csak egy ilyen vizsgán vagyunk túl, és a teljes új rendszer még nem működik.

Szervezeti felépítés

A KRE Hittudományi Doktori Iskolája (HDI) a KRE Egyetemi Doktori és Habilitációs Tanácsának (EDHT) felügyelete alatt önálló doktori iskolaként működik. A közös egyetemi doktori SZMSZ határozza meg működését (ld. a honlapon). Az EDHT elnöke mellett egy koordinátor segíti a közös munkát. A HDI vezetőjének személyével, illetve a fokozatszerzésekkel kapcsolatos döntéseit az EDHT hagyja jóvá. A Hittudományi Kar kicsiny oktatói létszáma miatt a HDHT azonos a HDIT-vel, és a HDHT, valamint a HDI vezetője is azonos. Ő fogja össze a tudományterületenkénti alprogramokat, melyeknek önálló vezetői vannak. A HDHT/HDIT szükség esetén ül össze, hogy döntsön a képzéssel, illetve fokozatszerzéssel kapcsolatos kérdésekben. A HDHT/HDIT tagjait a törzstagokon kívül három külsős tag alkotja, akik közül kettő a PRTA által delegált minősített oktató, egyetemi tanár. A Doktorandusz Önkormányzatnak (DÖK) a HDI doktorandusz hallgatói által választott képviselője tanácskozó tagja a HDHT/HDIT-nak. A DÖK az Egyetem minden doktorandusza által választott vezetője képviseli a doktorandusz hallgatókat az EDHT-ban.

Képzés és kutatás

A Hittudományi Doktori Iskola a hittudomány széleskörű elismertetésén fáradozik. Mivel maga a hittudomány igen szerteágazó, a nyelvészet, történelem, irodalom, retorika, pszichológia, pedagógia területeit is részben felöleli, jelmondatában – „Credo et cogito” – a hit és a tudomány összetartozását kívánja megjeleníteni. A szerteágazó tudományi struktúra következtében a doktori iskola alprogramokat alakított ki, melyek az öt klasszikus teológiai tudományág (Ószövetség, Újszövetség, rendszeres teológia, egyháztörténet és gyakorlati teológia) megosztásában jelennek meg. Jóllehet

a doktori iskola a jelentkező doktoranduszoknak a teológia bármely területéről választott speciális témáját kész befogadni, a képzésben és a kutatásban az oktatói gárda sajátos kutatási és érdeklődési területén kínál speciális képzést. Ezt jelenítik meg az alprogramok témakörei:

1. Ószövetségi alprogram: *A Héber Biblia történeti és nyelvészeti vizsgálata*
Vezetője Dr. Karasszon István
2. Újszövetségi és Bibliai teológiai alprogram: *Az Újszövetség és a korai keresztyénség exegetikai és etikai hagyományai*
Vezetője: Dr. Balla Péter
3. Rendszeres teológiai és filozófiai alprogram: *Rendszeres teológiai és vallásfilozófiai problémák a protestáns teológiai hagyományban.*
Vezetője: Dr. Szűcs Ferenc
4. Egyháztörténeti alprogram: *„Semper reformanda” A reformáció gondolata az egyháztörténet korszakaiban*
Vezetője: Földváryné dr. Kiss Réka
5. Gyakorlati teológiai alprogram: *Párbeszéd a teológia és a társadalomtudományok között a gyakorlati teológiában.*
Vezetője: Dr. Németh Dávid

Az alprogramvezetők, – akik jelenleg egy kivétellel törzstagok is egyben – határozzák meg az általános mintatanterv szerint és a témavezetővel egyeztetve egy-egy doktorandusz oktatási programját. Az egyes alprogramok egymás kínálatából is tudnak választani, illetve vannak közösen meghirdetett, általános doktori kurzusok. Az egyetemen működő történeti és jogi doktori iskola, a PRTA-val való szoros együttműködés, illetve más egyetemek doktori iskoláival (pl. az OR-ZSE) történt kölcsönös megállapodás alapján a doktoranduszok választott kutatási területeiken még szélesebb kitekintést is nyerhetnek az oktatás keretén belül.

A kutatásban való elmélyedést jól segítik a KRE, illetve a PRTA kutatóintézetei: Egyház és Társadalom Kutatóintézet, Bibliai és Judaisztikai Kutatóintézet, Egyházművészeti Kutatóintézet, Egyháztörténeti Kutatóintézet, Gyakorlati Teológiai Kutatóintézet (Budapest); Simeon Központ a hellenisztikus és római kori zsidóság és keresztyénség történetének és irodalmának kutatására, Kálvin János Kutatóintézet (Pápa).

Nemzetközi Kapcsolatok

Már a KRE HTK jogelődje, a Budapesti Református Theológiai Akadémia igen széleskörű nemzetközi együttműködést alakított ki, melyet tovább ápol az HTK. Ennek révén főként hazai doktoranduszok vettek részt külföldi részképzéseken, illetve itthoni kezdetek után fejezték be doktori cselekményüket külföldön. A Berni Egyetemmel, a Bázeli Egyetemmel, az amszterdami Vrije Universiteitel, az utrechti és a groningeri Rijksuniverteitokkal, a Bielefeldben működő Kirchliche Hochschule

Bethellel, a Wuppertali Prediger Semaniarral, a Tübingeni Egyetemmel, az Edinburghi Egyetemmel, a Princetoni Egyetemmel vannak a legszorosabb ilyen irányú kapcsolatok.

Az utóbbi 5 év

A vizsgált időszak két részre bontható. A 2016-ig terjedő két év még a korábbi 3 éves rendszerben telt, melyben továbbra is érezhető volt, hogy a nappali tagozatos hallgatók számára jól átlátható iskolás struktúra egyértelművé tette a követelményeket és jól ütemezhetővé a felkészülést. Ez a struktúra, a csoportos képzési forma ugyanakkor nem kedvezett a speciális kutatási területeken való sajátos elmélyülésnek a 3 éves képzés során. Ebből adódhatott – és ez tart még ma is, hogy bár egyre többen abszolváltak a doktori iskolában, az abszolutóriumot követő években még nem doktoráltak. A tendencia az új rendszerben várhatóan radikálisan megváltozik. A 2016/17-es tanév során bevezetett új képzési rend mentén a HDHT/DIT átalakította a doktori mintatantervet is, az előírt 240 kredit többségének, illetve a kötelező kreditek megszerzését az első négy szemeszterre koncentráta. Az új komplex vizsga magába foglalja a doktori eljárás részét képező doktori szigorlatot is. Ez ugyan hangsúlyosabbá teszi a komplex vizsga tantárgyi részeit, ugyanakkor gyorsítja a doktori eljárás befejezését. Az új mintatanterv jobban ösztönzi a hallgatót a kutatásra és a publikálásra a képzés során, aminek révén nagyobb lesz az esély arra, hogy a disszertációval is jobban haladjanak és a negyedik évre valóban megszerezzék PhD fokozatukat. A változások hatása majd csak két év múlva lesz valóban érzékelhető.

Az új képzési rend bevezetésével átalakult a HDIT/KDHT összetétele is. A hét tőzrstag mellett három külső tag, valamint szavazati joggal a DÖK kari képviselője alkotja.

Örvendetes, hogy olyan kutatási témák esetében, melyeket a témakiírással rendelkező témavezetők csak részben fednek le, a doktoranduszok bátran választanak külsős témavezetőt vagy társtémavezetőt. Saját témavezetőink is gyakran kapnak felkérést más doktori iskolákban témavezetésre, opponenciára és szigorlati, valamint védési bizottságokban való részvételre.

A 2009-ben útjára indított Conferencia Rerum Divinarum intézményi doktorandusz konferencia sorozat minden évben egy-két doktorandusz szervezésében kerül megrendezésre. Ezen elsősorban doktoranduszok tartanak előadást doktori kutatási témájukból, valamint felkért témavezetők is megszólalnak. A konferenciák előadásait a HDI Questiones Theologiae elnevezésű könyvsorozatában jelentetjük meg. A legújabb kötet:

- Nagy József – Nagy Levente: *Beszéljétek el dicsőségét...! Conferencia Rerum Divinarum.* (Questiones Theologiae 12. Károli Könyvek Tanulmánykötet; KRE-L'Harmattan, Budapest 2019)

A HDI Questiones Theologiae elnevezésű könyvsorozatában a legutóbbi akkreditáció óta megjelent kötetek:

- Békési Sándor: *Sissi a személy: Erzsébet magyar királyné teológiai portréja* (Questiones Theologiae 9. Károli Könyvek Monográfia; KRE-L'Harmattan, Budapest 2014).
- Bekő István Márton: *Jézus csodáiról szóló elbeszélések Márk evangéliumában*, (Questiones Theologiae 10. Károli Könyvek Monográfia; KRE-L'Harmattan, Budapest 2016).
- Siba Balázs: *Pasztorálteológia* (Questiones Theologiae 11. Károli Könyvek Monográfia; KRE-L'Harmattan, Budapest 2018).

2010-től 2016-ig a DOSZ által szervezett Teológus Doktoranduszok Nemzetközi Konferenciájának a Hittudományi Kar és a HDI adott helyet a HTK épületében. Hallgatóink azóta is rendszeresen részt vesznek ezen a konferencián.

Ezen kívül doktoranduszaink minden évben részt vesznek a DOSZ országos konferenciáján is.

2016-ban teljesen megújult a Török Pál Kari könyvtár, melynek a graduális képzés kiszolgálásán túl legfőbb profilja az egyes doktori kutatásokhoz kapcsolódó állományfejlesztés. Az Egyetem előfizetett az EISZ adatbázisaira, melyek jelentős része a hittudomány és vallástudomány tárgykörében biztosítja több ezer folyóirat és szakkönyv online elérhetőségét.

A Hittudományi Doktori Iskola iránti érdeklődés kiegyensúlyozott képet mutat az elmúlt időszakban. Átlagban tízen jelentkeztek évente, akik közül 3-4 ösztöndíjas és 6-8 önköltséges hallgató iratkozott be a képzésre. A Stipendium Hungaricum révén megélénkült az érdeklődés az angol és a német nyelvű képzésünk iránt is, de a legtöbb érdeklődő a Közel-Keletről jelentkezik, akik iszlám teológiai háttérrel rendelkeznek, ezért nem tudjuk felvenni képzésünkre. Így eddig csak egy Fülöp szigeteki hallgató került be a rendszerbe. A korábbi évi átlag 2 doktori eljárás az elmúlt két évben megduplázódott, habilitáció minden évben egy volt. Az elmúlt időszakban volt egy sikertelen habilitációs eljárás és egy sikertelen komplex vizsga is.

A HDI hallgatói statisztikája 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HDI-ba jelentkezettek száma	10	9	8	11	11	8
HDI-ba fevett doktoranduszok száma	10	8	8	9	10	8
Közülük beiratkozott	10	8	7	6	7	8
Ezek közül ösztöndíjas	7	5	3	3	4	4
Stipendium Hungaricumos hallgató						1
Komplex vizsgát tett						5

Ebből sikeres volt						4
Abszolutóriumot szerettek száma	9	5	2	4	7	6
Műhelyviták száma	4			3	1	5
Fokozatot szerettek száma	1	2	1	1	4	4
Ebből idegen nyelvű					1	
Habilitáció		1	1	1	1	1
Ebből idegen nyelvű					1	
Honosítás	2	1	0	1	0	2
Díszdoktorátus	1			1		

A doktori iskola vezetője

Dr. Zsengellér József a Bibliai Teológiai és Vallástörténeti tanszék tanszékvezető professzora 2006 óta vezeti a doktori iskolát.

Tanulmányok:

- Budapesti Református Teológiai Akadémia 1986-1991 (református lelkész);
- Jeruzsálemi Héber Egyetem 1991 (Izrael 8 hónap)
- ELTE BTK Hebraisztika 1988-1992 (okleveles hebraista)
- Rijksuniversiteit Utrecht 1991-1993 (Hollandia) 1997 (7 hónap)

Fokozatszerzés:

- PhD: Rijksuniversiteit Utrecht (Hollandia 1998)
- Habil: Evangélikus Hittudományi Egyetem (Budapest 2002)

Munkahelyek:

- 1993-1997: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Vallástörténeti és Bibliai teológiai tanszék (tanársegéd)
- 1998-2008 Pápai Református Teológiai Akadémia Ószövetségi Tanszék (1998-1999 főiskolai tanár, 1999- egyetemi tanár, tanszékvezető)
- 2008- Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Bibliai teológiai és Vallástörténeti tanszék (egyetemi tanár, tanszékvezető)

Tudományos társasági tagságok:

- Magyar Hebraisztikai Társaság (elnök)
- Heremeneutikai Kutatóközpont Alapítvány (kuratóriumi tag)
- Société d'Études Samaritaines (tag)
- Society of Biblical Literature (tag)
- International Society of Deuterocanonical and Cognate Literature (tag)
- MTA köztestületi tag
- MAB Hit és vallástudományi Bizottság (2004-2009, tag és 2008-2009 elnök/plénumtag)

- MTA Ókortudományi Bizottság (tag 2018-)

Folyóiratok szerkesztése

- *THÉMA* (Teológiai Élet Ma) főszerkesztője
- *A Studia Biblica Athanasiana* folyóirat szerkesztőbizottsági tagja
- *Biblische Notizen* (Herder Verlag) szerkesztőbizottsági tagja, recenzióért felelős munkatárs
- *Vallástudományi Szemle*, szerkesztőbizottsági tag

Kutatási programok vezetése:

- 1993-1997 Tanulmányok és fordítások az intertestamentális kor irodalmából (OTKA)
- 2000-2003 A pergamentől a számítógépig. A szent iratok és a média régen és ma (OTKA)
- 2003- Deuterokanonikus irodalom kutatása (PRTA majd KRE HTK-Sapientia)
- 2006- Samaritánus Pentateuchus Kritikai Kiadása Nemzetközi Project (MTA+OTKA PRTA-Kirchliche Hochschule Bethel majd KRE HTK-Martin Luther Universität Halle-Wittenberg)
- 2013- LXX (Septuaginta) magyar fordítása project (KRE HTK)
- 2017- Magyar peregrinusok 17. századi héber köszöntőversei (NKFI)

Doktori és habilitációs cselekményekben való részvétel:

- 2002-2009 Társtémavezetés (Molnárné László Andrea NDI-PE – PhD 2009)
- 2003-2004 Opponens (Grüll Tiborné Csalog Eszter – ELTE BTK)
- 2005- Társtémavezetés (Hamar Zoltán – Kirchliche Hochschule, Bethel/Wuppertal)
- 2006- KRE HDI vezetője és egyben a HDHT/HDIT elnöke
- 2006-2007 Opponens (Oláh János – OR-ZSE)
- 2006-2009 Társtémavezetés (Tarné Pávich Zsuzsanna KRE HDI –PhD 2009)
- 2007 Opponens (Fehér Norbert – DHE)
- 2007 Opponens (LaMontagne Melinda – DHE)
- 2007 Opponens (Börzsönyi József habilitáció – DHE)
- 2007 Opponens (Finta Szilvia – ORZSE)
- 2007 Habilitációs Bizottság elnöke (Berhard Kaiser – KRE HDI)
- 2007-2008 Opponens (Hack Márta – ORZSE)
- 2008- Társtémavezetés (Balassa Eszter – KRE HDI)
- 2009- Témavezetés (Kovács Zsolt Levente – KRE HDI)
- 2009 Habilitációs Bizottság elnöke (Craig E. Evans – KRE HDI)
- 2009 Habilitációs Bizottság elnöke (Szentpéteri Péter – KRE HDI)
- 2010 Habilitációs Bizottság elnöke (Markus Piennis – KRE HDI)
- 2010-2012 Témavezetés (Benke András – KRE HDI abbahagyta)
- 2012 Habilitációs Bizottság elnöke (Peter F. Penner – KRE HDI)
- 2013- Témavezetés (Marton Zsolt – KRE HDI)
- 2016 Szigorlati Bizottság kérdező tag (Balogh Csaba - ELTE NYTDI)
- 2016 Védési Bizottsági tag (Balogh Csaba - ELTE NYTDI)

- 2016 Szigorlati Bizottság kérdező tag (Hanula Gergely - ELTE NYTDI)
- 2016 Védési Bizottsági tag (Hanula Gergely - ELTE NYTDI)
- 2017 Habilitációs Bizottság elnöke (Martin Erdmann – KRE HDI)
- 2017- Témavezetés (Péntek Dániel – KRE HDI)
- 2017- Témavezetés (Bozó Réka – KRE HDI)
- 2017 Szigorlati bizottság elnöke (SungKon Park – KRE HDI)
- 2017 MTA Doktori Védés Opponens (Grüll Tibor – MTA)
- 2017 Védési Bizottság elnöke (Trajtler Dóra – KRE HDI)
- 2018 Szigorlati bizottság elnöke (Kormos Erik – KRE HDI)
- 2018 Habilitációs Bizottság elnöke (Földváriné Kiss Réka – KRE HDI)
- 2018 Védési Bizottság elnöke (Csabai Ágnes – KRE HDI)
- 2019 Szigorlati bizottság elnöke (Szabados Ádám – KRE HDI)

Legjelentősebb tudományos eredmények:

1) A PRTA-n működő Simeon kutatóintézet alapítója és vezetője 2002-2011 között. A kutatóintézet 2004-től évente szervezte és rendezte az International Conference on the Deuterocanonical Books sorozatot. 2009-13-ban a konferenciasorozat a budapesti Sapientia Főiskolán, illetve a KRE HTK-n került megrendezésre. A neves külföldi és hazai kutatókat felsorakoztató konferenciák anyagát az leideni (Hollandia) E.J. Brill kiadó a Supplements to the Journal for the Study of Judaism sorozatában jelentette, illetve a berlini De Gruyter kiadó Deuterocanonical and Cognate Studies sorozatában jelenteti meg:

- G. Xeravits – Zsengellér J.: *The Book of Tobit. Text, Tradition, Theology. Papers of the First International Conference on the Deuterocanonical Books, Pápa, Hungary, 20-21 May, 2004.* SJSSup 98. Leiden, Brill, 2005;
- G. Xeravits – Zsengellér J. eds.: *The Books of the Maccabees. History, Theology and Ideology, Papers of the Second International Conference on the Deuterocanonical Books, Pápa, Hungary, 9-11 June, 2005.* SJSSup 118. Leiden: Brill, 2007;
- G. Xeravits – Zsengellér J. eds.: *Studies in the Book of Ben Sira, Papers of the Third International Conference on the Deuterocanonical Books, Pápa, Hungary, 18-20 May, 2006.* SJSSup 127. Leiden: Brill, 2008.
- G. Xeravits – Zsengellér J. eds.: *Studies in the Book of Wisdom* (Journal for the Study of Judaism Supplements 142. Leiden: Brill, 2010.
- G. Xeravits – Zsengellér J. eds.: *Deuterocanonical Additions of the Old Testament Books* Deuterocanonical and Cognate Literature Studies 5. Berlin: De Gruyter 2010.
- G Xeravits, Zsengellér, J. Szabó X. eds.: *Canonicity, Setting, Wisdom in the Deuterocanonicals: Papers of the Jubilee Meeting of the International Conference on the Deuterocanonical Books.* Deuterocanonical and Cognate Literature Studies; 22. Berlin: De Gruyter 2014.

2) A Samaritánus Pentateuchus kritikai kiadására német kollégájával (Prof. Dr. Stefan Schorch – MLU Halle) német-magyar kutatócsoportot alapított. A kb. nyolc évre tervezett munka eredményeként első alkalommal jelenik meg a nemzetközi

bibliakutatásban magyar részvétellel készült szövegkiadás. A projekt részletes többnyelvű leírását lásd: <http://www.schorch.at/html/samaritanusprojekt.html>. A kutatást a Deutsche Forschungsgesellschaft támogatja, illetve az MTA és az OTKA támogatta.

- Stefan Schorch ed. *The Samaritan Pentateuch III. Leviticus*, De Gruyter, Berlin, 2018.

3) A Société d'Études Samaritaines tagjaként 2007. nyarán az Society of Biblical Studies bécsi konferenciáján megszervezte a samaritanus szekciót. 2008 júliusában a Société d'Études Samaritaines ötévenként megrendezésre kerülő nemzetközi konferenciájának volt Pápán szervező házigazdája és a konferenciakötet szerkesztője, mely a berlini Walter de Gruyter kiadónál jelent meg.

- Zsengellér J. ed.: *Samaria, Samaritans, Samaritans. Studies on Bible, History and Linguistics*. Studia Samaritana 6. Berlin: de Gruyter 2011.

A társaság 2020-as konferenciáját a KRE HTK keretei között szervezi.

4) A Vermes Géza által elsőként megfogalmazott „rewritten Bible” fogalom születésének 50. évfordulóján jubileumi konferenciát szervezett a KRE HTK és a Magyar Hebraisztikai Társaság közös vezetőjeként. A szerkesztésében elkészült konferenciakötet a leideni Brill kiadónál jelent meg:

- Zsengellér J. ed.: *Rewritten Bible after Fifty Years: Texts, Terms or Techniques. A Last Dialogue with Geza Vermes*. Journal for the Study of Judaism Supplements 166. Leiden: Brill 2014.

5) Az International Society for Deuterocanonical and Cognate Literature kétévenkénti nemzetközi konferenciájának 2016-os társszervezője a KRE-n. A konferencia előadásainak szerkesztett változata Berlinben jelent meg:

- Xeravits Géza – Zsengellér József – Balla Ibolya (szerk), *Various Aspects of Worship in Deuterocanonical and Cognate Literature*, ISDCL Yearbook, Berlin, De Gruyter, 2017.

6) Az ószövetségi kánontörténet kérdéskörével 2006 óta foglalkozik. Bolyai ösztöndíjat nyert a kutatás folytatására 2007-2010, melyet kiváló eredménnyel zárt. A kutatás eredményeként egy monográfiát jelentetett meg, mellyel 2015-ben az MRE Doktorok Kollégiuma az *Év könyve díjjal* tüntette ki:

- Zsengellér József, *A kánon többszólamúsága. A Héber Biblia/Ószövetség szöveg és kánontörténete*, Budapest, L'Harmattan – Kálvin, 2015.

A következő években, kifejezetten a reformáció 500 évében a reformáció és az ószövetségi kánon kapcsolatáról publikált több tanulmányt.

7) 2017 óta vezeti a *Magyar Peregrinusok 17. századi héber köszöntőversei* című NKFI kutatócsoportot (K-125486), mely korábbi kutatásainak eredményéből nőtt ki. Előkészítő publikációja:

- Zsengellér, József, *Carminae gratulatoriae hebraicae – Héber üdvözlő versek a 17. századból*. In: Koltai Kornélia (ed.): *A színek van két rekesze. Tanulmánykötet Prof. Dr. Schweitzer József tiszteletére, 90. születésnapja alkalmából*. Budapest: L' Harmattan – Magyar Hebraisztikai Társaság, 2012.

2. INFRASTRUKTURÁLIS FELTÉTELEK

A doktori iskola infrastrukturális hátterét a KRE Hittudományi Kara biztosítja. A Ráday utcai épületben 7 tanterem áll rendelkezésre, melynek jó kihasználását a graduális és posztgraduális képzés számára a tanulmányi osztály órarend-koordinációval teszi lehetővé. A doktoranduszok egyéni órarendje miatt a képzés jó része igen kis csoportokban, gyakran egyénileg is zajlik, melynek megfelelő teret adnak a tanszéki, illetve tanári szobák. Az EISZ két tucat adatbázisára való egyetemi előfizetés révén a doktoranduszok több ezer szakfolyóirat és könyv online változatát használhatják ingyenesen. A Ráday Könyvtár többszázézes könyvállománya, valamint a Török Pál Kari Könyvtár specializált szakgyűjteménye az épületen belül áll a doktoranduszok rendelkezésére, ahol a kutatásra külön számítógépes munkaállomások kerültek kialakításra.

A 2019. január 23-i tűzeset során a Török Pál Kari Könyvtár is megsérült, a számára helyet adó épületrészt le kell bontani és a felújítás, újjáépítés után kap új helyet. A könyvtár 2019. május 1-vel a Ferencvárosi Önkormányzattól bérelt Bakács tér 3 alatti helységeiben folytatja a munkát és a hallgatók kiszolgálását. A köztes időre a sértetlenül maradt folyóirat olvasóban (Kálvin terem) a folyó doktori kutatások legfontosabb könyveit elérhetővé tettük a doktoranduszok számára.

3. C-SWOT ANALÍZIS

Külső korlátok, feltételek

A doktori iskola nagyobb kapacitásra is képes lenne, de az évenkénti 3-4 államilag finanszírozható doktoranduszi helyre fel nem vett pályázók egy része visszariad a képzés önfinanszírozásától. A három eltérő profilú doktori iskola bizonyos pontokon eltérő megoldásokat alkalmaz. Az új, négy éves képzési rend a korábbinál 25%-kal több kredit megszerzését írja elő, ami a témavezetőknek, oktatóknak is megnövekedett óraterhelést jelent. Az új képzési rend nem definiálja jól az egyéni felkészülők tanulmányainak menetrendjét.

Erősségek

Kis intézmény lévén az egyes doktoranduszokkal intenzív, tutoriális foglalkozás alakult ki. Ez az oktatók ismeretének sokkal mélyebb átvételét, illetve a klasszikus értelmű mester-tanítvány viszonyban elősegíti a közös gondolkodást. A tutoriális rendszer az idegen nyelvű doktori képzésben különösen hasznos. A több tudományterületből összeálló doktori iskola szélesebb rálátást nyújt a teológia egészére az egy területen elmélyülő doktorandusz számára. A Török Pál Szemináriumi Könyvtár állományának bővítése során különös figyelmet fordítanak az aktuális doktoranduszok kutatási területeire.

Gyengeségek, javítandó területek

Fontos lenne a KRE három doktori iskolájának szorosabb együttműködése, akár a képzés, akár a doktori cselekmények folyamatában. A doktori képzésben résztvevők óráinak gyakran egyedi volta miatt a kötelező NEPTUN adminisztráció nehézkes és túl általános. Szükség lenne a NEPTUN fejlesztése a doktoranduszok nyilvántartása terén. Az új, négyéves képzés kiforratlansága miatt az értékelés rendszerét pontosítani kell, különösen a komplex vizsga esetében.

Fejlesztési lehetőségek

Az új, négy éves képzési rend teljes spektrumának felállítását követően a tapasztalatok alapján újragondolandó a mintatanterv. Kialakítható lenne szorosabb együttműködés a többi hazai teológiai és bölcsészettudományi doktori iskolával a képzés terén. Az egyetem meglévő nemzetközi kapcsolatait integrálni kellene a doktori képzésbe.

Veszélyek

A komplex vizsgára megkövetelt több mint 50%-os kreditteljesítés, melyben a kötelező tanegységeket mind teljesíteni kell, veszélyezteti azt az elvárást, hogy a doktorandusz a kutatásában annyira előrehaladjon, hogy két éven belül elkészüljön a disszertációval. A külföldi ösztöndíjak közül könnyen elérhető Erasmus ösztöndíj tanulmányi kötelezettsége nem illeszkedik jól a doktori képzés elvárásaihoz. Így előfordulhat, hogy az ösztöndíjat nyert hallgató nem megfelelően tud haladni saját tanulmányaiban. Az új, négy éves képzési rendszer ugyan felgyorsítja az újonnan belépő doktoranduszok doktorálását, de nem oldja meg, azt a problémát, hogy a korábbi képzésben abszolváló és abszolvált hallgatók munkaterületre való kikerülésével gyakorta évtizedekre is elhalasztódik egy-egy doktori cselekmény elindítása.